

ВІДТВОРЕННЯ ЕПІТЕТІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ПРИТЧІ Р. Т. КІЙОСАКІ «БАГАТИЙ ТАТО, БІДНИЙ ТАТО»

Венгель С. В.

*магістрант кафедри прикладної лінгвістики
Національний університет «Львівська політехніка»
вул. С. Бандери, 12, Львів, Україна
orcid.org/0000-0002-8374-4499
solomiia.venhel.mfplz.2021@lpnu.ua*

Альбота С. М.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної лінгвістики
Національний університет «Львівська політехніка»
вул. С. Бандери, 12, Львів, Україна
orcid.org/0000-0003-3548-1919
Solomiia.M.Albota@lpnu.ua*

Ключові слова: *переклад,
епітет, стилістичні прийоми,
класифікація, епітетна
конструкція.*

Статтю присвячено вивченню відтворення такого образного означення, як епітет, під час виконання англо-українського перекладу притчі Р. Т. Кійосакі «Багатий тато, бідний тато». Переклад здійснений Н. Шевченко-Гербіш. У нашій роботі ми розглядатимемо таке: поняття «епітет» за різними підходами науковців, класифікацію та функції у стилістиці, способи та стратегії перекладу епітетних конструкцій, основні характеристики літературного стилю Р. Т. Кійосакі, індивідуальний стиль перекладачки та прийоми передачі, реалізовані у перекладі.

Важливим для перекладацького аналізу роботи є художня деталь у перекладеному готовому тексті, смислове та авторське наповнення. Епітет та епітетні конструкції є вагомими компонентами мовного аспекту нашого світу. Тому на сучасному етапі розвитку перекладознавства важливо брати до уваги потребу якнайкращого відтворення та передачі окремих елементів художнього тексту мови-джерела. Епітет, як багатогранний засіб стилістичного рівня, вимагає від нас особливих трансформацій, розуміння та використання прийомів.

Специфіка зазначеної книги оригінальною мовою полягає у яскравих описах, висловленнях та прикладах. Для перекладача важливо зуміти зберегти цю яскравість та надати читачу такий же привід для творчості та роздумів. Саме за це відповідають епітетні конструкції. Первозданність динаміки сюжету залежить від майстерності розуміння та вміння відтворення перекладачем. Використання Н. Гербіш стилістичних прийомів чітко передає нам те, що мав на увазі автор. Семантичну спорідненість та зв'язок двох варіантів – оригіналу та перекладу – не завжди вдається вберегти. Необхідно не лише забезпечити «емоційний» переклад, а окреслити та передати семантичне наповнення конструкцій та продемонструвати місткість. Робота з таким перекладом дає нам можливість більш детально вивчити та виокремити способи передачі епітетних конструкцій, запропонувати структуровану класифікацію, прослідкувати процес створення унікальних та оригінальних словосполучень, виразів та пояснити стилістику української мови та багатогранність можливостей перекладу.

THE REPRODUCTION OF EPITHET CONSTRUCTION IN THE PARABLE “RICH DAD, POOR DAD” BY R. T. KIYOSAKI

Venhel S. V.

*Master's Student at the Applied Linguistic Department
Lviv Polytechnic National University
Bandera str., 12, Lviv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-8374-4499
solomiia.venhel.mftplz.2021@lpnu.ua*

Albota S. M.

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Applied Linguistics Department
Lviv Polytechnic National University
Stepana Bandera Street, 12, Lviv, Ukraine
orcid.org/0000-0003-3548-1919
Solomiia.M.Albota@lpnu.ua*

Key words: *translation, epithet, stylistic devices, classification, epithet construction.*

The article is devoted to the study of the reproduction of an epithet within the English-Ukrainian translation of the parable “Rich Dad, Poor Dad” by R. T. Kiyosaki. It was translated by N. Shevchenko-Herbish. In this work we will consider the following: the notion of epithet according to different scholarly approaches, classification and functions in stylistics, ways and strategies of epithet constructions translation, basic characteristic of R. T. Kiyosaki literary style, individual style and techniques of rendering epithet constructions implemented in the translation.

Literary detail in the translated text, semantic and authorial content are vital for the translation analysis of the work. Epithet and epithet constructions are important components of the linguistic aspect of our world. Therefore, at the present stage of development of translation studies it is important to take into account the need for the best possible reproduction and transmission of individual elements of the artistic text of the source language. An epithet, as a multifaceted means of the stylistic level, requires from us special transformations, understanding and use of techniques.

The specificity of this book in the original language is vivid descriptions, statements and examples. It is important for the translator to be able to maintain this brightness and give the reader the same reason for creativity and reflection. Epithet constructions are responsible for this. The primacy of the dynamics of the plot depends on the skill of understanding and the ability to reproduce its essence by a translator. N. Herbish's use of stylistic devices clearly conveys to us what the author meant. The semantic relationship and connection between the two versions – the original and the translation – cannot always be preserved. It is necessary not only to provide an “emotional” translation, but also to outline and convey the semantic content of constructions and demonstrate capacity. Working with this translation gives us the opportunity to study and identify ways of transferring epithet constructions, offer a structured classification, trace the process of creating unique and original phrases, expressions and explain the style of the Ukrainian language and the diversity of translation possibilities.

Постановка проблеми. Дослідження епітету як лінгвістичного процесу не є простим завданням. Проблема полягає в множинності поглядів та

способів його передачі. Актуальність цієї роботи полягає в тому, щоб простежити переклад епітетних конструкцій, розрахувати стратегію пере-

кладу, яка найчастіше використовується, зрозуміти способи відтворення складних конструкцій без еквівалентних відповідників у цільовій мові та зрозуміти інтерпретацію конструкцій. Епітетна конструкція та епітет набувають особливого значення лише у сполученні з означуваним словом. Незважаючи на наше розуміння цих словесних образів англійською мовою, слід брати до уваги складність відтворення, що найкраще передасть зміст та сенс оригіналу.

Мета і завдання статті. Мета – виявити явища, факти, закономірності передачі епітетної конструкції та інтерпретації використання різних видів одного і того ж прийому. Основні цілі: за різними науковими підходами визначити поняття епітета, описати типові ознаки та їх функції у художньому тексті, обговорити різноманітність класифікації, окреслити прийоми та стратегії перекладу, проаналізувати способи перекладу у такому творі. Цілі та завдання дослідження визначають методи лінгвістичного дослідження. У нашій статті ми застосовуємо елементи як загальнонаукового, так і лінгвістичного методів.

Предмет та об'єкт дослідження. Предметом дослідження є методи та стратегії, що використані Н. Гербіш під час перекладу притчі Р. Т. Кійосакі «Багатий тато, бідний тато». Об'єктом дослідження є епітетні конструкції, виявлені у книзі.

Надійка Гербіш (Шевченко), як видатна українська перекладачка, журналістка, письменниця, докладно попрацювала над книгою Р. Т. Кійосакі. Аналізуючи переклад, звернено увагу на індивідуальний стиль перекладу епітетних конструкцій. Така робота вимагає володіння загальними принципами передачі стилістичних прийомів, особливостями їх реалізації, концептуально-експресивним вираженням тексту мовою перекладу [1].

Спостерігати за способами та стратегіями перекладу епітетів, епітетних конструкцій означає бачити відмінність у правильній передачі не лише нашого сприйняття, але і самих слів на папері. Оскільки ми працюємо із семантико-стилістичною та експресивною значущістю, то слід урахувати конотації оригіналу (без урахування наявності чи відсутності останніх у цільовій мові) [1; 2]. Окрім загальних принципів перекладача, якими він володіє, потрібно знати особливості реалізації найпоширеніших прийомів [3].

Для роботи з таким текстом потрібно взяти до уваги таке. Ця книга – літературна журналістика. Тут ви не знайдете жодних розважальних історій, це точність, правда і життя. Кожна сторінка містить професійну термінологію, яка може виявитися невідомою для тих, хто не зовсім розуміється у цій галузі [4].

Незважаючи на такий стиль книги Р. Т. Кійосакі «Багатий тато, бідний тато», вона напов-

нена різноманітними стилістичними прийомами. Літературний стиль Кійосакі простий і його легко зрозуміти. Йому притаманне різноманіття використаних стилістичних прийомів, таких як: 1) порівняння; 2) метафора; 3) метонімія тощо [5]. Про це можуть легко засвідчити приклади з тексту. 1) *It looked like a colourful Monopoly board* [6, с. 4]; 2) *fear that keeps most people working* [6, с. 26]; 3) *to be head librarian* [6, с. 37]; *empire in his hands* [6, с. 39].

Н. Гербіш використовує тактику опису та спрощення. Деякі епітети чи ж епітетні конструкції відтворюються, як у наступних прикладах: *knee-jerk reacting* [6, с. 36] – *реагувати за принципом колінного рефлексу* [7, с. 71], *debt-ridden society* [6, с. 50] – *суспільство, яке загрузло в боргах* [7, с. 105]. Конструкції оригіналу не мають своїх еквівалентів, тому перекладачка чітко віддає перевагу опису якості об'єктів.

Наступними важливими елементами є стійкі фрази. Перекладачка передала їх без жодних пропусків (omission), розділів, доповнень чи семантичних змін. Немає переважання певних стратегій, що справедливо з точки зору семантики. *Substantial incomes* [6, с. 10] – *суммеві доходу* [7, с. 21], *disturbing profession* [6, с. 66] – *неспокоїсна професія* [7, с. 139], *sales-training courses* [6, с. 70] – *курси для навчання продажу* [7, с. 167].

Варто простежувати прийоми передачі. Це допомагає зрозуміти виведення з оригінального тексту. Дотримуючись усіх класифікацій, ми можемо проаналізувати книгу і природу всіх епітетних конструкцій, їхню роль, структуру тощо. Це можна зробити завдяки вченим, які присвятили своє життя мовознавству: О. Грабовецькій, Р. Зорівчак, Т. Онопрієнко, О. Потебні, К. Лотоцькій тощо [2].

Ще одна важлива конструкція – *well-defined path* [6, с. 2]. Переклад – *передбачуваний шлях* [7, с. 7]. За структурою це складний епітет. Він надає унікальну інтерпретацію або значення. Класифікація О. Грабовецької свідчить, що це повна відповідність епітету. На думку І. Гальперіна, який поділяє епітети на два основні семантичні типи, тут маємо неасоційований епітет, який додає ознаку, не властиву поняттю [5].

Soon-to-be-rich dad [6, с. 11] – *батько, який розбагатіє* [7, с. 24]. Насамперед усе це – оказіональний епітет (згідно з роботою Т. Онопрієнка). Має структуру інтегрованого речення. Ще простіше було б сказати «майбутній багатий тато». О. Грабовецька виділила б переклад епітетної конструкції як описове перефразування. Можна навіть сказати, що це семантично самодостатнє словосполучення або навіть ціле речення, яке втрачає частину своєї самостійності та самодостатності, стаючи членом іншого речення [2].

*They work very hard, for little money, clinging to the illusion of job security, looking forward to a **three-week vacation** each year and a skimpy pension after forty-five years of work* [6, с. 29]. – *Вони важко працюють за невеликі гроші, чіпляючись за ілюзію безпечної роботи, із нетерпінням чекаючи щорік на тритижневу відпустку та вбогу пенсію після сорока п'яти років роботи* [7, с. 57]. Мовна природа епітета, на думку І. Гальперіна, який поділяє епітети на дві семантичні групи, – це асоційований епітет. Він передає притаманну іменнику ідею. «Тритижневий» – складний епітет, будується як складені прикметники. Словотвір позначає тип – нейтральний. Конструкції є рівноправними і мають однакове значення поряд з переважно однаковими характеристиками [5].

*That struggle is a **moment-to-moment decision** to learn to open or close one's mind* [6, с. 34]. – *Ця боротьба – рішення, яке слід приймати кожного разу – навчитися відкривати чи закривати свій розум* [7, с. 67]. Ще один епітет, який складається з кількох слів, але він не складений. Його ще називають фразою. Згідно з іншою класифікацією, це синтаксичний епітет (належить до граматичного розташування слів у реченні). Основна характеристика – описова. “*Moment-to-moment*” показує нам, що виконавець дії повинен діяти виключно одразу. Він складається з двох іменників і прийменника між ними. Це також афективний епітет, оскільки отримуємо кваліфікуючу ознаку головного поняття (рішення) (за класифікацією В. Кухаренко) [5]. Простежуємо заміну іншим тропом. Тому можна легко припустити, що, за О. Грабовецькою, це – описовий перефраз [2]. Це допомагає читачеві бути більш зацікавленим у тексті через розуміння та обізнаність.

*If fear is too strong, **the genius is suppressed*** [6, с. 66]. – *Якщо страх надто великий, геній придушується* [7, с. 140]. “*Suppressed*” – епітет, що вживається у формі дієслова Past Participle II. Залежно від складу він є простим. Він також передає переносне значення. Якщо звернути увагу на переклад, то можна помітити, що перекладач намагається передати фразу також з використанням пасивного стану. Крім того, звісно з переносним значенням. Як зазначає у своїй класифікації Т. Онопрієнко, це поле уподібнення, метафоричний епітет. Здається, що це асоційований епітет, бо це звичайне дієслово, яке вживається біля іменника «геній» [6]. Можна навіть зазначити, що це стійке словосполучення, яке часто вживається як в англійській, так і в українській мовах.

Конструкцію епітета можна структурно трактувати як одиницю перекладу через особливість підходу до її відображення та репрезентації. Це стилістичний прийом, який має силу підкреслювати інше слово, змінювати композицію вислов-

лювання. Ексцентричність деяких конструкцій навіть може вплинути на процес перекладу. Причина в тому, що є велика кількість конструкцій, які можна створити. Це призводить до деяких проблем у передачі оригінального повідомлення та думки автора. Перекладач може використовувати різні прийоми, щоб уникнути незрозумілості.

Варто простежити прийоми передачі епітетних конструкцій, як і інших стилістичних засобів. Це допомагає зрозуміти виведення з оригінального тексту та зрозуміти тактику й прийоми, переплетення епітетів з іншими тропами. Кожна епітетна конструкція має свій структурний тип, оцінку описуваного явища, будову. Всі ці перераховані аспекти допомагають зрозуміти виявленій стилістичний засіб і побачити його багатогранність у перекладознавстві. Робота над цією темою дає нам змогу зрозуміти та виокремити такі речі, як: 1) багатогранність епітета; 2) семантична різноманітність; 3) логіко-емоційна взаємодія побудови; 4) компонентний склад; 5) складність відтворення; 6) стратегії та підходи до інтерпретації.

Проаналізувавши основні приклади, подані у роботі, можемо зробити висновок, що **three-week vacation** (тритижнева відпустка) – складна епітетна конструкція. Створений епітет в оригіналі має будову словосполучення. Перекладач перетворює його на просте означення, що часто використовується в українській мові (щотижневий, щоденний, щомісячний). **A moment-to-moment decision** (рішення, яке слід приймати кожного разу) – ще один складний та унікальний епітет. Н. Шевченко-Гербіш описово відтворює його в перекладі через відсутність відповідника в творі-оригіналі. Неможливість перекладу цієї структури вимагає його описового відтворення за допомогою звороту. **Genius is suppressed** (геній придушується) – граматична категорія пасивного стану не властива українській мові, її часто уникають. Проте для відтворення такої структури Н. Шевченко-Гербіш вирішує залишити її, тим самим зберігши стиль автора та зосередивши увагу на особі, аніж на самій дії.

Перспектива подальшої роботи та дослідження такої теми полягає у вивченні проблем вибору перекладацьких способів та стратегій, тактик відтворення стилістичних засобів оригіналу, лексико-семантичних одиниць та передачі ідіостилю. Отримані результати можна надалі застосовувати в опрацюванні теоретичних проблем перекладознавства. Стаття може слугувати стимулом для дослідницької розвідки та подальшої праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Альбота С. М. Мовні засоби втілення символу Фауст у Трагічній історії доктора Фауста Крістофера Марло. *Науковий вісник Східно-*

європейського національного університету імені Лесі Українки. 2015. Вип. 3. С. 121–127.

2. Грабовецька О. С. Епітетна конструкція у художньому перекладі (на матеріалі української та англійської мов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.16. «Перекладознавство». Київ, 2003. 22 с.
 3. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилїстика англійської мови і дискурсивний аналіз : навчально-методичний посібник. Вінниця : НОВА КНИГА, 2011. 240 с.
 4. Лотоцька К. Англійська стилїстика : навчальний посібник. Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 254 с.
 5. Гальперін І. Стилїстика англійського язика : учебник. Москва : Высш. школа, 1997. 332 с.
 6. Онопрієнко Т. Епітет як первісний троп і системоутворюючий центр тропіки. *Вісник Житомирського державного педагогічного університету ім. І. Франка*. Вип. 8. 2001.
 7. Kiyosaki R. T., & Lechter S. L. Rich dad, poor dad: What the rich teach their kids about money that the poor and middle class do not! Paradise Valley, Ariz : TechPress. 1998.
 8. Кіюсакі Р., Летчер Ш. Багатий тато, Бідний тато: чого вчать дітей багаті батьки – і не вчать бідні / пер. з англійської Н. Шевченко-Гербіш. Київ : Светлая звезда, 2007. 254 с.
- REFERENCES**
1. Albota, S. M. (2015) Linguistic means of the embodiment of the symbol of Faust in the tragic story of Dr. Faust Christopher Marlowe [Movni zasobi vtlennya simvolu Faust u Tragichnij istoriyi doktora Fausta Kristofera Marlo]. Scientific periodical of the Lesia Ukrainka East European National University. Vol. 3, pp. 121–127.
 2. Grabovetska, O. S. (2003) Epithet construction in literary translation (on the material of Ukrainian and English languages): author's ref. Dis. ... Cand. Philol. Science: special. 02.10.16 "Translation Studies". Kyiv, 2003. 22 p. [in Ukrainian]
 3. Yefimov, L. P., Yasinetska, O. A. (2011) Stylistics of the English language and discursive analysis. Educational and methodical manual. Vinnytsia : NEW BOOK. 240 p. [in Ukrainian]
 4. Lototska, K (2008) English stylistics : Tutorial. Lviv : Ivan Franko LNU Publishing Center. 254 p. [in Ukrainian]
 5. Galperin, I. R. (1997) Stylistics. Stylistics of the English language : a textbook, 2nd ed. revised. Moskva : Higher school, 1997. 332 p. [in Russian]
 6. Onoprienko, T. (2001) Epithet as the original trope and the system-forming center of the tropics. Scientific periodical of Ivan Franko National University of Zhytomyr. № 8. [in Ukrainian]
 7. Kiyosaki, R. T., & Lechter, S. L. (1998) Rich dad, poor dad: What the rich teach their kids about money that the poor and middle class do not! Paradise Valley, Ariz : TechPress.
 8. Kiyosaki, R. T., & Lechter, S. L. (2007) Rich dad, poor dad: What the rich teach their kids about money that the poor and middle class do not! / translated from English by N. Shevchenko-Herbish. Kyiv : Bright star. 254 p. [in Ukrainian]